

PREVENTIVNA PLATFORMA

Bilten **št. 2**
Preventivna platforma
Junij 2013

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA PRAVOSODJE
IN JAVNO UPRAVO

V tej številki...

Povzetek sporočil za javnost	1
Triangle, Let it hAPYN	6
Napovednik: 2. preventivni dnevi na Debelem Rtiču	8
Prihajajoči dogodki	9

Povzetek sporočil za javnost

V sklopu projekta Preventivna platforma smo v preteklih mesecih izdali tri sporočila za javnost, predvsem v povezavi z alkoholno politiko v Evropi ter s področja preventive na splošno.

Marec 2013: “Združeni narodi izdali ključen dokument s področja preventive”

V sklopu 56. Zasedanja komisije OZN je bil izdan dokument »Mednarodni standardi na področju preprečevanja uporabe drog«, v katerem so opisani najbolj učinkoviti pristopi na področju preventive, podprti z dokazi. Dokument je bil spisan z namenom motiviranja in spodbujanja ter izboljšanja preventivnih praks s strani izvajalcev projektov in programov ter z namenom spodbujanja podpore letem s strani političnih akterjev.

Kot ena izmed navedenih referenc pa je bil omenjen tudi dokument »Smernice in priporočila za delo na področju šolske preventive«, ki ga je v letu 2012 izdal Inštitut Utrip.

Povezava: <http://www.unodc.org/unodc/en/prevention/prevention-standards.html>

Inštitut za raziskave in razvoj “Utrip”
Trubarjeva cesta 13, Grosuplje

Rdeči križ Slovenije
Mirje 19, Ljubljana

Mladinsko združenje Brez izgovora
Celovška 185, Ljubljana

Maj 2013: “Izpostavljenost oglaševanju poveča pitje alkohola med mladostniki”

15. maja 2013 so v Bruslju predstavniki evropske raziskovalne mreže AMPHORA («Alcohol Public Health Research Alliance») predstavili ugotovitve štiriletnega projekta, katerega partner je tudi Inštitut Utrip. V evropskem parlamentu so predstavniki projekta pozvali k celovitemu ukrepanju na področju evropske alkoholne politike. Med ukrepi predlagajo zlasti uvedbo obveznih opozorilnih oznak na alkoholnih pijačah in drugih izdelkih, ki vsebujejo alkohol, prepoved oglaševanja in drugih oblik tržnega komuniciranja alkoholnih pijač ter vključitev večjega števila problematičnih pivcev v različne učinkovite oblike zdravljenja in socialne rehabilitacije.

Celoten manifest projekta AMPHORA v slovenskem jeziku: <http://www.institut-utrip.si/amphora-manifest-zaradi-alkohola-vsako-letu-v-eu-umre-vsaj-120-000-ljudi/>.

UNODC je objavil Mednarodne standarde na področju preventive

Dunaj, 21. marec 2013 - V sklopu 56. zasedanja Komisije OZN za droge je Urad Združenih narodov za droge in kriminal (UNODC) izdal dokument »Mednarodni standardi na področju preprečevanja uporabe drog«. V dokumentu so objavljene informacije o najuspešnejših preventivnih pristopih, ki temeljijo na dokazih, zbrani pa so iz vsega sveta. Na ta način želijo Združeni narodi spodbuditi podporo učinkovitim preventivnim pristopom s strani pripravljalcev politik in njihovo uporabo s strani izvajalcev programov, pri tem pa so upoštevane različne starostne skupine in okolja, kjer preventiva poteka.

Pri nastajanju dokumenta so sodelovale ključne mednarodne ustanove s področja drog, zlasti pa Evropski center za spremljanje drog in zasvojenosti (EMCDDA), Medameriška komisija za nadzor nad drogami (CICAD), ameriški Nacionalni inštitut za zlorabo drog (NIDA), Svetovna zdravstvena organizacija (WHO), kanadski Center za zlorabo substanc (CCSA) in Mentor Foundation. Med referencami dokumenta se je znašel tudi dokument »Smernice in priporočila za delo na področju šolske preventive«, ki ga je v letu 2012 izdal Inštitut Utrip.

Dokument prevajajo v več uradnih jezikov, v angleškem jeziku pa si ga lahko preberete na spletni strani UNODC-ja: <http://www.unodc.org/unodc/en/prevention/prevention-standards.html>

3. svetovna konferenca na temo socialnega marketinga (Toronto, 21. – 23. april 2013)

V času od 21. do 23. aprila 2013 je v Torontu v Kanadi potekala Svetovna konferenca o Socialnem marketingu, katere se je udeležil tudi predsednik mladinskega združenja Brez izgovora Slovenija, Jan Pelozo, sicer podiplomski študent Socialnega marketinga. Konferenca je postregla s številnimi “insiderskimi” informacijami o vedi, ki se šele prebija v Evropo in Slovenijo, s strani največjih gurujev poklica, kot so Philip Kotler, Nancy Lee in Alan Andreasen. Poleg velike količine uporabnega znanja o tem, kako uporabljati tehnike, ki jih uporabljajo podjetja za prodajo njihovih proizvodov v družbeno koristne namene, je bila vse tri dni v ospredju razprava o tem, ali je socialni marketing v službi “sociale” (družbe) ali “marketinga” (želje po dobičku). Dr Nancy Lee je zaključila, da eno brez drugega ne more, žal pa se zgolj peščica udeležencev, vključno s predstavnikom Preventivne platforme, Janom Pelozo, s tem ni strinjala, saj so bili mnenja, da je prvotna naloga te vede izboljšanje družbe, marketinške tehnike pa zgolj sredstvo za doseg tega cilja.

Nasilja in nestrpnosti na športnih prireditvah ne toleriramo!

V zadnjih letih se tudi v Sloveniji pogosteje srečujemo s problematiko nasilja na različnih športnih prireditvah. Tudi slovenski prostor na problem navijaškega huliganstva žal ni imun.

Če je še pred dvema desetletjema veljalo, da je bilo nasilje prisotno predvsem na nogometnih tekmah prve državne lige in hokejskih tekmah med kluboma Olimpija in Jesenice, smo bili v preteklih letih priča pojavu nasilnega vedenja tudi športnih prireditvah, ki v preteklosti niso bile nikoli povezane z nasilnimi izpadi navijačev. V Sloveniji je bilo nasilje prisotno celo na tekmah svetovnega pokala v alpskem smučanju za ženske (na tekmah Zlate lisice v Mariboru) in na Evropskem prvenstvu v vaterpolu v Kranju, pa tudi na košarkarskih tekmah meddržavne košarkarske lige za moške itd.

Gre za verbalno in fizično nasilje, ki je prisotno predvsem na nogometnih, roketnih in košarkarskih tekmah, žal tudi že na tekmah mladih. **Nujno je, da vsi, ki lahko kar koli naredijo, prispevajo k zagotavljanju večje stopnje varnosti in zmanjševanju nasilja in huliganstva, ki je povezano s športnimi prireditvami.** Športne prireditve niso namenjene izživljanju in izvajanju različnega nasilja!

Za učinkovitejše preprečevanje kršitev na športnih prireditvah in v zvezi z njimi ter za zagotavljanje večje varnosti vseh udeležencev je **policija v preteklosti podala že več predlogov in pobud** tako ministrstvu, pristojnemu za šolstvo in šport, ministrstvu, pristojnemu za pravosodje, in tudi ministrstvu, pristojnemu za notranje zadeve. Pristojnim ministrstvom je predlagala ukrepe za spremembo zakonodaje, ki bi policiji olajšala delo in povečala njeno učinkovitost. Ministrstvo za notranje zadeve je predloge policije upoštevalo pri pripravi nove policijske zakonodaje. Poleg tega je policija aktivno sodelovala in še sodeluje z različnimi športnimi panožnimi zvezami, predvsem Nogometno zvezo Slovenije, Združenjem nogometnih prvoligašev, Rokometno zvezo Slovenije in s posameznimi športnimi klubi ter organiziranimi navijaškimi skupinami.

Na Ministrstvu za notranje zadeve in javno upravo ter v Policiji se zavedamo, da zgolj z represijo ne bo mogoče urediti kulturnega navijaštva. Policija bo izgreznike odstranila, preventivne aktivnosti pa se morajo graditi povsod drugje. Na ta način bomo dosegli kulturno navijanje na naših športnih prireditvah.

Policija je zelo aktivna na področju preventive. Med drugim smo pripravili še preventivni projekt Žoga je za igro, ki je namenjen zmanjšanju vsakršnega nasilja na športnih prireditvah.

S projektom želimo vzpodbuditi druge subjekte v državi, naj se začnejo (nekoliko več) ukvarjati s problematiko nasilja in nestrpnosti ob športnih prireditvah, na poti nanje in vračanja z njih.

Kako se kaže problematika?

- ▶ z vnosom in uporabo nevarnih predmetov in pirotehnike,
- ▶ z izrekanjem sovražnega govora in vzpodbujanjem k nestrpnosti (zmerjanje, psovke, grožnje; transparenti),
- ▶ z vandalizmom (uničevanjem infrastrukture, razbijanjem in zažiganjem inventarja),
- ▶ z fizičnim nasiljem (tudi napadi na reditelje, varnostnike in policiste),
- ▶ s prihodom navijačev pod vplivom alkohola,
- ▶ z nespoštovanjem reda in navodil organizatorja in policije.

Statistika kaže, da se je v letih 2008-2012 na športnih prireditvah zgodilo skupaj 548 kršitev različnih predpisov. Največ kršitev je bilo po Zakonu o varstvu javnega reda in miru (320) in po Zakonu o

javnih zbiranjih (170), predvsem gre za nasilno in drzno ter nedostojno vedenje (po 6. in 7. člen ZVJRM) in za prinašanje nevarnih predmetov.

Poleg naštetega so obiskovalci športnih prireditev v tem obdobju storili še:

- ▶ 30 kršitev Zakona o eksplozivih in pirotehničnih izdelkih,
- ▶ 5 kršitev Zakona o orožju,
- ▶ 4 kršitve Zakona o osebni izkaznici,
- ▶ 1 kršitev Zakona o zaščiti živali,
- ▶ 1 kršitev Zakona o zasebnem varovanju,
- ▶ 3 kršitve Zakona o tujcih,
- ▶ 14 kršitev Zakona o proizvodnji in prometu s prepovedanimi drogami.

Na podlagi zbranih podatkov nekatere javne prireditve varuje policija. V obdobju 2009-2012 (podatki za leto 2008 zaradi drugačne metodologije niso primerljivi) so policisti varovali ali intervenirali na 100 športnih prireditvah, kjer so zoper 203 osebe uporabili 305 prisilnih sredstev. Največkrat je bilo to pri varovanju nogometnih tekem in izrazito na račun spopada navijaških skupin. Najpogosteje uporabljena prisilna sredstva so bila fizična oz. telesna sila in palica (za odiranje, potiskanje in razdvajanje, tudi za udarjanje). **Športni dogodki se morajo spremljati v duhu 'fair play-a' in stadioni morajo postati varno ter zgledno okolje za vse generacije navijačev.** Z različnimi aktivnostmi, ki bodo usmerjene predvsem v športne prireditve v povezavi z nogometom, košarko in rokometom, želimo doseči, da bo spremljanje športnih tekem 'družinski praznik'.

Policijska prisila je v družbi skrajno sredstvo za preprečevanje nasilnih dejanj. Osnovna naloga policistov je, da ukrepajo ob neredih in nasilju ter odkrivajo storilce kaznivih dejanj in prekrškov. Pristojni subjekti bi morali vsak na svojem področju sprejeti dodatne ukrepe za izboljšanje stanja, določen del, predvsem na področju preventive, pa lahko prispeva tudi policija.

Navijajte torej vzpodbudno: z vzkliki, bodrenjem, žvižganjem, ploskanjem, skandiranjem, petjem in podobno. Do vsakršnega nasilja in izražanja nestrpnosti pa zavzemimo ničelno toleranco!

Triangle, Let it hAPYN

Projekti s področja zagovorništva alkoholne politike

Partnerji Preventivne platforme smo v letu 2013 še naprej zelo aktivni pa področju zagovorništva alkoholne politike. Začeli smo s sodelovanjem v dveh mednarodnih projektih, »Triangle« in »Let it hAPYN«, ki sta predstavljena v nadaljevanju.

»Triangle« (»Trikotnik«) je leto in pol trajajoč projekt, sofinanciran s strani Evropske komisije preko programa »Mladi v akciji«. V projektu sodeluje šest mladinskih in nevladnih organizacij iz treh držav (Slovenije, Portugalske in Litve), vključno s partnerjema vsebinske mreže na področju zdravja »Preventivna platforma« (Inštitut »Utrip« in Mladinska zveza Brez izgovora). Namen projekta je vzpostaviti nacionalno koalicijo med članico organizacije APYN, članico evropske krovne nevladne organizacije na področju alkohola »Eurocare« (European Alcohol Policy Alliance) in nacionalnimi javnozdravstvenimi ustanovami z namenom uspešnega zagovorništva na področju alkoholne politike. V sklopu projekta bodo organizirana tri srečanja, na katerih se bodo udeleženci seznanili s problematiko alkohola v državi gostiteljici in razvili konkretno zagovorniško akcijo. Vsako izmed srečanj bo potekalo v drugi državi (junija na Portugalskem, septembra v Litvi in decembra v Sloveniji) in na vsakem se bodo udeleženci spoprijeli s predhodno identificiranim problemom, relevantnim za posamezno državo. V vsaki izmed držav bodo vzpostavljene tudi delovne skupine, ki se bodo redno srečevale v času izvajanja projekta ter sodelovale pri izvedbi in vrednotenju lokalnih zagovorniških akcij. Kot končni produkt projekta nameravamo izdati smernice za uspešno izgradnjo nacionalnih ali lokalnih koalicij tudi v drugih državah.

»Let it hAPYN« pa je daljši, tri leta trajajoči projekt, ki ga koordinira Evropsko mladinsko združenje na področju alkoholne politike (Alcohol Policy Youth Network – APYN), v katerem prav tako sodelujeta Inštitut Utrip in Mladinska zveza Brez izgovora. Glavni namen projekta je doseči boljši pregled dobrih, obetavnih in slabih praks na področju intervencij na področju alkohola in alkoholne politike med mladinskimi organizacijami v Evropi ter na podlagi tega ustvariti uporabna orodja za mladinske organizacije različnih vrst (mladinske centre, študentske organizacije, organizacije za mlade ipd.) ter jih spodbuditi k vpeljevanju dokazano učinkovitih intervencij na področju alkohola. Kot glavni partnerji v projektu sodelujejo še »Eurocare« (European Alcohol Policy Alliance) in nizozemski inštitut za alkoholno politiko STAP, kot ostali sodelujoči partnerji pa 17 mladinskih organizacij iz cele Evrope, med drugim tudi Brez izgovora.

Prva faza projekta zajema pregled dobrih, slabih ter obetavnih praks na področju intervencij na področju alkohola v Evropi. Na podlagi tega bosta izvedena trening za vodje iz mladinskih organizacij – na področju vodenja projektov in na področju zakonodaje glede alkohola. Nato bodo v različnih državah organizirane nacionalne konzultacije, kjer bo to znanje predano naprej. Končni rezultati bodo predstavljeni na zaključni konferenci leta 2016. Tekom projekta bo ustvarjenih tudi več orodij, ki bodo uporabna tudi po koncu projekta – kako izvajati učinkovite intervencije na področju alkohola v različnih vrstah mladinskih organizacij in kako izvajati raziskave, ki preverjajo izvajanje alkoholne zakonodaje. V okviru projekta sta se v maju zgodili že dve uvodni srečanja – v Luksemburgu so se zbrali glavni partnerji projekta, ki so konkretnije načrtali delo na projektu, v Bursi (Turčija) pa je potekalo še srečanje z vsemi ostalimi partnerji – različnimi mladinskimi organizacijami, kjer je bil projekt podrobneje predstavljen tudi njim, zastavljene pa so bile tudi smernice za uspešno sodelovanje.

O nadaljnjem dogajanju v obeh projektih boste obveščeni tudi preko biltena.

Napovednik: 2. preventivni dnevi na Debelem Rtiču

V sklopu projekta »Preventivna platforma«, ki ga sofinancirata Evropski socialni sklad ter Ministrstvo za notranje zadeve in javno upravo, bodo **20. in 21. junija 2013** organizirani **2. slovenski preventivni dnevi**. Vljubni vabljeni k udeležbi.

Dogodek, ki se bo odvijal na **Debelem Rtiču (Hotel Arija, Debeli Rtič-Ankaran)**, je razdeljen na dva dela. Prvi dan (20.6.) bo organiziran sklop izobraževanj za predstavnike nevladnih organizacij s področja preprečevanja zasvojenosti z možnostjo širše udeležbe predstavnikov NVO, strok in pristojnih ustanov. Drugi dan (21.6.) bo potekal posvet nevladnih organizacij in drugih pomembnih akterjev na področju preprečevanja zasvojenosti. Na posvetu bodo svoje preventivne programe v posebnih sekcijah lahko predstavile tudi nevladne organizacije.

Udeležba na posvetu in izobraževanju je **brezplačna**, prijave pa zbiramo do **18. junija 2013 do 12. ure**. Klub temu, da je dogodek pretežno namenjen nevladnim organizacijam, so vljudno vabljeni tudi predstavniki vladnih, lokalnih in akademskih ustanov, ki delujejo na področju preventive.

Prihajajoči dogodki

Evropski forum civilne družbe na področju drog ponovno s slovenskim predstavnikom

V organizaciji Evropske komisije bo 24. in 25. junija 2013 v Bruslju (Belgija) potekal **1. sestanek foruma civilne družbe na področju drog (Civil Society Forum on Drugs)** v novi sestavi. Tudi tokrat bo imela Slovenija svojega predstavnika, saj je Evropska komisija v članstvo ponovno sprejela tudi Inštitut za raziskave in razvoj »Utrip«. V naslednjih mesecih bo forum preučil novo evropsko strategijo in akcijski načrt na področju drog, zlasti z vidika (ne)upoštevanja dosedanjih predlogov in priporočil CSF s strani Evropske komisije. Prek Inštituta Utrip bodo na forumu v diskusijo predložena tudi stališča projektne skupine »Preventivne platforme«. Na pobudo Inštituta Utrip je Evropska komisija med člane foruma uvrstila tudi Evropsko združenje za raziskave v preventivi (European Society for Prevention Research) z namenom okrepitve civilno-družbenih prizadevanj na področju preventive ter vsebinskega uravnoteženja s področji zmanjševanja škode, zdravljenja oziroma socialne obravnave uporabnikov drog.

Forum civilne družbe na področju drog je ustanovila Evropska komisija za neuradno izmenjavo mnenj in informacij z organizacijami civilne družbe. Pridobljene informacije o izkušnjah in dogajanju na terenu naj bi uporabila zlasti pri pripravi novih predlogov politik in ukrepov ter pri spremljanju akcijskega načrta EU za boj proti drogam. Problematika drog je namreč tesno povezana z različnimi problemi, v reševanje katerih so pogosto vključene organizacije civilne družbe oziroma nevladne organizacije. Uspešno reševanje teh problemov je možno samo s sodelovanjem različnih akterjev in z močno podporo skupnosti. Politika se vsaj na deklarativni ravni zaveda, kako pomembne so informacije, ki jih dobi v dialogu s civilno družbo.

23. – 25. september, 2013, Edmonton (Kanada) - Preprečevanje škode zaradi alkohola med nosečnostjo

First International Conference on
PREVENTION of FASD

Septembra 2013 se bo v Kanadi odvila prva mednarodna konferenca, ki bo v celoti posvečena celovitemu preprečevanju fetalnega alkoholnega sindroma (FASD). Plenarna predavanja bodo usmerjena v razpravo in razmislek o obetavnih in inovativnih pristopih za preprečevanje FASD-ja, kot so npr. politike in različni programi, ki se osredotočajo na uporabo alkohola in socialno zdravstvene determinante. Pomemben del konference bo tudi razprava o ovirah, ki onemogočajo izvajanje preventive FASD-ja ter možne rešitve za premagovanje teh ovir. Cilj mednarodnega srečanja je tako druženje strokovnjakov s celega sveta, izmenjava znanja in mreženje vseh, ki jih to področje zanima.

24. do 30. septembra 2013 bo Mladinsko združenje Brez izgovora Slovenija,

konzorcijski partner Preventivne platforme, organiziralo Evropsko mladinsko tobačno konferenco (ETYC – European tobacco youth conference). Na konferenci se bomo osredotočali predvsem na tobačno politiko po posameznih evropskih državah in v Evropi na splošno, glavne teme pa bodo višanje cen ter zmanjševanje dostopnosti tobačnih izdelkov in prepoved oglaševanja tobačne industrije. Več o konferenci v prihodnjem biltenu ter na spletni strani www.noexcuse.si.

13. – 15. november 2013, Pariz - 4. mednarodna konferenca Evropskega združenja za raziskave na področju preventive (EUSPR) in srečanje članov združenja “Razumevanje razlik učinkov preventive”

Znano je, da na razlike v zdravju in dobrem počutju v različnih ciljnih skupinah vplivajo različni biološki in socialni dejavniki. Vendar pa je bilo doslej zelo malo pozornosti namenjene ugotavljanju, v kolikšni meri omenjene razlike vplivajo na izkušnje pri preventivnem delu in njegove učinke. Preventivne intervencije in politike lahko tudi nehote – z osredotočanjem samo na določene ciljne skupine - ustvarjajo zdravstvene in socialne neenakosti.

Razvoj mrež, kot je »PROGRESS Plus«, ki vključuje različne pomembne dejavnike, ki vplivajo na zdravstveni kapital (stalno prebivališče, etnična pripadnost, poklic, spol, veroizpoved, izobraževanje, socialno-ekonomski status, socialni kapital, starost, invalidnost in spolna usmerjenost), je pomagal zagotoviti osredotočanje raziskav na posamezne dejavnike. Vendar še vedno ostaja vprašanje, kako posamezni dejavniki vplivajo na učinke preventivnega dela ter kako oblikovati programe in politike na področju preventive, ki bodo omenjene dejavnike tudi upoštevali?

Rdeča nit letošnje EUSPR konference bo tako vloga modifikatorjev pri učinkih preventive ter iskanje najboljših načinov, s katerimi bo omenjene razlike možno vključiti v raziskave in prakso. Ključni govorniki bodo predstavili najnovejše ugotovitve iz raziskav, v katerih so ugotavljali pomembne dejavnike, kot so starost, spol, etnična pripadnost, družina, socialno-ekonomski status.

Več informacij lahko poiščete na <http://euspr.org/>.

Prispevke za bilten so prispevali: Veronika Jelen, Jan Pelosa, Daša Kokole, Matej Košir, Sanela Talić.